

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XV.

V Ljubljani 20. veliciga serpana 1862.

List 24.

Dvoje drevés.

II.

Ali če je rastlo v raju vsmertivno drevo spoznanja dobrega in hudega, cvetlo je tam tudi drevo življenja, in kdor bi bil od njega jedel, živel bi bil vekomaj. Enako temu drevesu, pa vse lepše od njega, cvetè zdaj drugo drevo življenja, ki ga je vsadila roka usmiljenja božjega. To drevo raste prečudno lepo in veličastno tukaj na zemlji, se razprostira na vse kraje sveta ter se ziblje s svojim verhom gori v rajski večnosti. Ni Bog pripustil prvemu človeku od drevesa življenja v raju jesti, vabi in kliče nasprot v milosti, ljubezni in usmiljenji svojem zdaj Gospod ves človeški rod, jesti od tega družega drevesa življenja ter poskerbovati tako svojo nejenljivo rajsko srečo v večnosti.

To drevo je sveta kersanska katoliška cerkev, in čudovitni sad tega drevesa je njen nauk, so sveti zakramenti. Nauk pojasnuje človeka in njega bivanje ter odkazuje pot, ki pelje v srečno rajsko večnost; zakramenti pa so palica, ki človeka podpera na ti poti, so viri, ki mu potrebne milosti božje donasajo, da z njimi pozivljen pot ne zgresi, in če jo zgresi, da jo zopet najde, da na ti poti ne opesa, temveč serčno naprej korači, naprej proti veselim čudopolnim nebesam; nauk in zakramenti združeno pa kažejo človeku njegov veličastni cilj in konec, ga napeljujejo, ga vnemajo in podperajo, da strahuje in kroti strasti, da ohrani truplo pod gospodstvom duše ter se derži v spolnervanji volje Gospodove vestno in skerbno poti, ki pelje tje gori v večni raj, kjer ni smerti, ne žalosti in grenkosti, ne skerbi in težav, ne zavida in sovraštva in ne bridkosti, temuè edino le eno nejenljivo, čisto, za nas tukaj na zemlji se nezapopadljivo, preveselo bivanje brez konca in kraja. In po ti poti so hodili, té poti so se deržali ter prišli v to prečudno rajsko večnost vsi, ki jih ko aposteljne, ko učence Gospodove, ko mučence in spoznovavce častimo, in sicer obojnega spola, vsake starosti in slednjega stanu. In glej, po ti poti hoditi mora tudi vsaki izmed nas, ako hoče doseči preimenitni svoj cilj in konec, to je, presrečno večnost, tisto nejenljivo življenje, ktereга slaba senca je otroško nedolžno bivanje in bivanje rajsko vernega človeka pred grehom.

Prijazno in lepo se razprostira drevo življenja po svetu, pa vsmertivno drevo, drevo spačenosti, kosato vse in na videz zelo mikavno, zapleta svoje veje v njegove veje, zakriva življenja sad, ali pa ga s svojim ternjem zagrinja tako, da ni skoraj moč, priti do njega, med tem ko razgrinja pogubivni svoj jadni sad na vse strani ter slednjega brez razločka po njem

séci kliče in vabi. To pa je vzrok vročega, toda veličastnega, svetega boja.

Tu na ti poti, ki se razgrinja pod drevesom življenja, bori se in bojuje pravica s krivico, resnica z lažjo, in čednosti blage in svete z nasprotnimi grehi; tu osramotuje v svojim boju sveta ljubezen napulnjeni in sprideni svet, ter mu kaže, kaj da človek v zvezi z Bogom vse zmore bližnjemu v prid; tu na ti poti obravnava in vodi ta ljubezen natorno ljubezen, ter jo posvečuje in še le v resnici prijetno in sladko stori; tu se bojuje duh s telosom in neumerljivost z umerljivostjo, tu se brani duša sužnosti, in se vojskuje zato s truplom, ktereга čedalje bolj podjarni, pa tudi čedalje več oblasti nad telesnostjo, nad stvarnostjo dobiva in razodeva; tu na ti poti vidi se človek v ponižnost, pa tudi v svoji sijanji visokosti, se vidi v radovoljni in veseli pokorsini, pa tudi v junaški nepremakljivosti in serčnosti ko pravi kralj in oblastnik samega sebe; tu se loči pšenica od ljulike, zlato od zindre, leskeče se sveta, nezmagljiva moč, se leskeče dušni mir in zadovoljnost serca, pa se tudi žalostno kaže omahljivost, nemoč, spačenost in osebna razdvojitvev. Tu na ti poti, v tem boju se gnjete in bojuje vse sveto in nesveto, vse dobro in hudobno, in visoko gori v nebni višavi lesketà se premično plačilo, plačilo zmage kersanske, to je: tisto nejenljivo, presrečno in čudopolno življenje, zavoljo ktereга človek je in biva; pa nasproti tudi reže kraji žalostne, večne in gotove pogube njim, ki zametvajo sad življenja, ki se derže le drevesa spačenosti, ki vzivajo le od jadnega sadu njegovega, tako pa svojemu veličastnemu in veselemu cilju in koncu, postavljenemu jim od Boga, nasprotvajo, ter sami sebe na večno v svoji nespameti nesrečne store. Glej tukaj boj, v katerem so se vojskovali svetniki in slavno zmagali; glej boj, v katerem se mora vojskovati tudi vsaki izmed nas, ako mu je resnica, doseči o smerti svoj cilj in konec.

Grégi in Rimljani so bili dvoje izvrstnih ljudstev, ktere se dandanašnji svet občuduje, ali stali so oni na vkladu zmót, zmisli in lazi, kristjani pa so na temelji nezmotljive božje resnice. Njim, Grégom in Rimljanom je bil neznani človekov pravi poklic, kristjan pa ga dobro vé in pozna: Grégi in Rimljani so bili malikovavci, kristjan je pa častivec edinega, živega Boga, stvarnika nebes in zemlje in vsega, kar je; Grégi in Rimljani niso poznali prave pobožnosti, življenja zveličavnega, častili so malike z deli tudi pregrešnimi, njih djanje in ravnanje je bilo bolj sebično ko darežljivo, in če bilo je darovavno, izviralo se je sicer tudi iz ljubezni do deržave, vse pogostniše, vse bolj pa iz praznega, nečimurnega hrepenenja, ostati pri potomstvu v spominu; kristjan pa dela in

stori le to, kar je zares dobro, veljavno in sveto, in vse to le Bogu v čast, bližnjemu v lepi izgled, sebi pa v dosežbo večnosti presladke in rajske. Gregi in Rimljani so poznali ljubezen, ali njih ljubezen je bila edino le čutna, telesna, bila je slast in studna strast; ljubezen kersanska pa je čista in sveta, zavračuje nagnjenja in čuti v meje spodobnosti in sramožljivosti, blaži ljubezen natorno, neoskruni trupla, daje sprednost duši ter povzdigne človeka na tisto presrečno stopnjo, na kateri je vredin, stopiti o smertnem času v življenje prečudne, presladke rajske večnosti. Gregi in Rimljani so se tudi vojskovali, ali njih boji so bili posvetni, izvirali so iz časnih virov, iz nezmerne poželenja po slavi in hvali, po zapovedovanji in vladanji, po razširjanji gospodstva, izvirali so pa večkrat tudi iz maševanja in drugih strasti; vojskovanje kristjanov pa je duhovno, izvirajoče ne iz nagibov minljivih in nečimurnih, ampak iz večno veljavnih in sicer v slavo in čast trojneodinega Boga in v dosežbo rajske večnosti. Kolikor imenitniši in zlahtnejši je toraj duh od telesa, toliko slavniji je tudi boj, je zmaga kristjanova od boja in zmage Rimljanov in Gregov.

Gregi in Rimljani so bili malikovavci, živeli so v senci vsmeritvenega drevesa, poznali niso drevesa življenja in ne oživljajočega sadu njegovega; njih djanje in ravnanje je bilo toraj zelo razločno od djanja in ravnanja kersanskega, ki izvira pod čudovitno senco drevesa življenja iz njegovega oživljajočega sadu, in je zato neskončno bolji, blažji, imenitniši, slavniji, ker je sveto, zveličavno in večno veljavno, in spet ravno zato vse več hvale in slave, vse večga povzdigovanja in popevanja vredno, kot dela in djanja malikovavskih Rimljanov in Gregov. S tem pa je obenem odkazano okrožje, v katerem suka naj se pesništvo slovensko, da bo Slovencem v zaresni prid in v zdravo omiko.

Pesnik slovenski peti mora v senci drevesa življenja, to je, pesnik slovenski biti mora pesnik kersanski, po tem takem povzdigovati, popevati mora kersanstvo; ako pa poje reci, ki niso ravno v tesni zvezi z vero, ali so vzete iz dobe malikovavstva, iz življenja nevernikov, žaliti z njim ne sme čustva kersanskega; ne nasprotnika, temveč živovernega razodevati mora se v vsih svojih delih v zadevi kersanstva. Omeni pesnik zmišljenih bogov Gregov in Rimljanov, ali tudi drugih ljudstev, popevati mora toliko bolj se čast in slavo živega, vsegamogočnega, neskončnega Boga in Gospoda vse stvaritve, in Očeta človeškega rodu; se čudi junaškim delom Gregov in Rimljanov, občudovati in popevati mora le se vse bolj junake kersanske, ker slavno je, zmagati sovražnika v boju pravičnem, pa vse bolj slavno je še, zmagati verh tega tudi še samega se; pelje pesnika domišljija med natorne čuda, in ga navdajajo mikavnosti stvaritve, zabiti nikdar ne sme, da je kristjan in vsa natora delo vsegamogočnosti božje: je prisiljen, grajati kaj, vodilo mu bodi: pravica in resnica pod vodstvom ljubezni kersanske: čednosti in dobre dela le imajo edino pravo in zaresno veljavo, one toraj le so tudi vredne nepogojne hvale in slave, nje tedaj naj hvali in povzdiguje, graja pa naj vse, kar je napčno in greh. Sploh pa čista, nedolžna in sramožljiva naj bode pesniku njegova lira. Ne telo, ne zunanjsina, ne obraz je prava, poglavitna reč, temveč duša in njene moči,

duša in njena pravna stran; duši podverženo biti mora telo; in ako se omeni telesna lepota, se ne sme tako, da bi se v srcu budila mesena slast in grešno gnanje, temveč budi naj se čutja čiste in blage, razgrinja naj se razmera med telesno lepoto in dušno ter kaže, da ceni se vrednost krasote zunanje le prav po tem, kar velja duša na tehtnici kersanske vere. Sveta kersanska ljubezen čuti mora nad natornimi nagnjenji, ter jih berzdati in vzderževati v mejah postavnosti, spodobnosti in sramožljivosti, ena mora drugi prijazno in zaupljivo v roko segati, ljubezen natorna pokorna mora biti ljubezni kersanski, da bo res ljubezen prava, čista, lepa in osrečevavna. Oseba zunanje lepe podobe, ko bi bila še tolika, ako se zaverže v pohotnost in nespodobnost, zgubi miloto in lepoto obraza, ter jo nadomestva sladnost gnjusna in ostudna; nasproti pa obséva neka ljubeznjivost, prijaznost in blagodušnost tudi na videz pusti in neprijetni obraz ter ga dela mikavnega, samo da živi v telesu duša zares kersanska, toraj tudi v resnici lepa in blaga.

Poj toraj, pesnik slovenski, toda bodi pesnik kersanski, in bodi lira nedolžna, sramožljiva, čista in sveta. Dnov življenja človeškega je le malo, in vendar je ta kratki čas neskončno imeniten za slehernega izmed nas, in le če boš hodil, delal, se trudil in potil v senci drevesa življenja, boš tudi v resnici izobrazil in mikal svoj narod ter svoj in njegov pravi blagor pospeševal.

V—I.

Nektere misli o sedanji gimnazijalski osnovi.

Kakor po vnanjem svetu je tudi v šolstvu viharo leto 1848 veliko spremenilo, in še potlej je prineslo slednje leto kaj novega tako, da so sedanje šole nekdanjim malo podobne. Snovalo in prenařevalo se je sploh in posebej; ali se je pa vselej tudi na bolje? Nekteri hvalijo in povzdigujejo sedanje šolstvo, da bi človek mislil: — srečni so mladenčji, kateri vidijo, slišijo in skušajo, kar starejšim ni bilo dano; nekteri ga pa grajajo in ponižujejo, da se more spet reči: — ubogi učenci, kateri poslušajo in skušajo sitnosti, kakoršnih nam poprej ni bilo treba. — Kteri imajo prav? Mende, kakor po navadi, ne ti ne uni; resnica je v sredi. Marsikaj dobrega in hvalnega ima sedanje šolstvo, pa tudi marsikaj slabega in napčnega se mu očita. Premislimo to reč nekoliko brez vsega celo nar manjšega osebnega žaljenja, najpred kar ima memo poprejšnje učitve po naših latinskih šolah sedanja lepega in hvalnega, in sicer — po posamesnih naukih.

Kakor nekda, je še vedno verski nauk tudi v spričbah ali svedočbah spredel. Uči se po sedanji osnovi v I. razredu katekizem, doslej nemški (Ratisbona, 1850), in letos v drugi polovici se je po višjem dovoljenji razlagal večidel slovenski (Ljubljana, 1862); v II. liturgija (Praga, 1857) ali razlaganje katoliške službe Božje, nauk res koristin in mikaven, toda visok v osegu in obliki; v III. se uče zgodbe starega, in v IV. zgodbe novega zakona po Schumacherji (Kolin, 1854) s kratkim pregledom cerkvene zgodovine. — Na zgornji gimnazii se to, kar se je spodej bolj pripovedovaje učilo, razlaga dokazovaje in sicer v V. razredu splošnje razodenje Božje, razodenje kersansko in vstanovljenje prave cerkve; v VI. verna, v VII. pravna veda po dr. K. Martinu (Moguncija, 1851, 1860), in v VIII. cerkvena zgodovina po dr. Fesslerji (Dunaj, 1857). Le po bukvah soditi, se je čuditi napredku memo poprejšnje veroznanske verdeve. Kar se sem ter tje po bogoslovnih šolah ni učilo tako na tanko in spričano, se zdaj že uči v peti (občna), v šesti (posebna dogmatika), v sedmi pravna (moral), in v osmi latinski šoli zgodovina kersanske cerkve od njenega začetka do sedanjih časov. Kolika dobrota so ti

nauki ne le za prihodnje bogoslovce, ampak tudi za prihodnje pravnike, modroslovne in zdravnike, ker tolikanj terdno podlago imajo za posamezno višjo nauko. Svesti si, kaj je katoliškemu kristjanu verovati, kako mu je živeti, se poslovi sedaj učenci od gimnazije in se podajo na višji učilišča z vèrstvenim orožjem obilno zavarvani zoper sovražne krive vede in skušnje.

Na drugem mestu v spričbah je latinščina. Razlaga se v nižjih dveh razredih po 8, v srednjih štirih po 6 in v višjih dveh po 5 ur na teden, toraj na vsi gimnazii skupej 50 ur. — Uči se slovnica večidel po Schinnaglu in po drugih lastnih berilih, in beró se naj boljši latinski pisatelji — Cezar, Ovidi, Salust, Virgili, Ciceron, Tacit, Horaci — na tanko in na drobno. Vadijo se v pisanji, toda le v predstavljani iz latinskega v nemško in iz nemškega na latinsko.

Na tretjem je gerščina. Uči se od tretjega razreda po vsih nekaj po 5 nekaj po 4 ure, skupaj 28 ur na teden. Beró se, po slovnici in lastnih berilih, posebej Ksenofont, Homer, Demosten, Platon in Sofokel spet umno in na drobno. Pisanje je tudi le predstavljanje iz gerškega na nemško in iz nemškega na gerško.

Na četrtem je nemščina. Uči se skozi in skozi po dve in po tri ure, skupaj 23 ur na teden. Beró se po učenih slovnicih in Mozartovih velikih berilih naj glasovitnejši pisateljni — Klopstock, Schiller, Göthe in dr. — ter se razlagajo zgodovinsko, slovstveno in lepoznavsko. Pisari se povsod, in skoraj vsi drugi nauki se razkladajo in sprašujejo v tem jeziku.

Na petem je slovenščina od l. 1848, po dve uri v vsakem razredu, toraj 16 ur na teden. Uči se po Janežičevi slovnici večidel slovenski in od leta 1850 po lastnih berilih do VII. razreda. Za VIII. razred dosihmal še ni berila. Razlaga se toraj po Janežiču slovstvo in staro-slovensko berilo. Pisanja so prestave in različni svobodni sestavki.

Na šestem je zgodovina in zemljepisje. Uči se oboje skupaj po tri ure v slednjem razredu, skoraj 24 ur v tednu, nekaj po Welterji nekaj po Pützu; spodej bolj povestno stara in nova zgodovina do IV. razreda, kjer se razlaga nekoliko državopisje avstrijsko (statistika), zgorej pa vednostno in terdno od naj starših časov do nar novejših, in v VIII. posebej zgodovina in statistika avstrijska. Stene so preprežene po vsih sobah s pozemeljskimi obrazi ali listinami.

Na sedmem je števoslóve ali matematika. Uči se po tri in štiri ure, skupaj 24 ur na teden, po versti sedaj aritmetika, algebra, sedaj geometrija in višji matematika, zmiraj bolj na tanko in učenostno, večidel po Močnikovih knjigah do poslednjega razreda, kjer se ta nauk nekoliko ponavlja in se umne zastave ali naloge dajo in rešujejo.

Na osmem mestu ste stvarske vede, prirodoisje in natoroznanstvo ali fizika. Učite se nekaj po dve, nekaj po tri ure v vsakem razredu, skupaj 19 ur na teden. Začne se s popisovanjem žival, zeli in kamnov v prvih treh, in doveršuje se v petem in šestem narobe z rudinstvom, rastlinstvom in živalstvom. Že vmes v III. in IV. razredu, bolj na tanko in obširno, v VII. in VIII. se pa razlaga fizika od prvih telesnih snov in sostav po njih posamnih delih in lastnostih in prikaznih itd. do vremeno- in zvezdogledja, po raznih spisateljih.

Na devetem je pa modroslovna propedeutika, umoslovna in dušna veda, in sicer v VII. logika, v VIII. pa psihologija, po dve uri v vsakem razredu, tedaj štiri ure na vsi gimnazii.

Razun teh naukov se razlaga v posebnih urah rejna ali gojna veda, laški, francoski jezik, kmetijstvo in domače rastlinstvo; vadijo se v lepem, krasnem in hitrem pisanji, v risanju in slikanju, v petji in telesnem gibanji itd.

Ako se na vse to pomisli, kdo bi ne zaklical: Srečna,

presrečna mladina, ki imaš toliko in tako raznih naukov, kakoršnih mi celo nismo imeli, ali pa smo jih le malo, le ob kratkem skušili! —

Večidel za vsaki nauk so postavljeni posebni na vseučiliših sprašani in poterjeni učiteljni, kateri ga sami dobro umejo, znanstveno razlagajo, bistro sprašujejo in v spričbe iz posamnih naukov primerne znake dajejo, in — ker jih je v vsakem razredu po več učencikov, vendar slednjega prav in na tanko presodijo. Šolske knjige se vseskozi spreminjajo in zboljšujejo; razun licejne ponuja tudi gimnazijska knjižnica obilno podučnih in kratkočasnih bukev. Verh tega ima vsak razred svojega razrednika, kateri po očetovsko skerbi zlasti za svoje učence, čez vse je vodja ali ravnatelj, oče učencem, prijatelj in podpornik učenikom; država ima šolskega svetovavca ali nadzornika, cerkev svojega poročnika, kateri ima čuti, da se kaj zoper verske in npravske pravice ne uči. Ako se vse to prevdari, kdo bi spet ne rekel: Blagor tebi, šolska mladina, kako gotova je tvoja umska omika! v kako lepem zavetji si ti!

Ako se dalje pogleda na to, da se vodi vsaki šolski dan zunaj terde zime pred šolo k daritvi sv. maše, ob nedeljah in praznikih zgornja gimnazija v križansko, spodnja pa v nunsko cerkev k službi in besedi Božji, po petkrat na leto k vredni prejemi sv. zakramentov, da se vsako leto pred velikonočjo imajo duhovne vaje, da se god šolskega zavetnika, sv. Alojzija, slovesno obhaja z lastno cerkveno zastavo, da se vdeležva tudi drugih cerkvenih obhajil in slovesnost, — kdo bi spet ne spoznal, kako varna je njena dušna olika, kako terdna serčna podbudba!

Ako se po tem ozre na to, da so nekdanji razločki med šolami (gramatikalnimi, humanitetnimi in licealnimi) in med učenci jenjali, da se razredi po versti štejejo in učenci enako častno imenujejo, ter v letnem razpisniku slabi od dobrih ne ločijo, da se tako bratovski duh goji, in pravi, pošteni ponos med njimi budi; pa da je toliko dobrotnikov in dobrotnic šolske mladosti, toliko zakladov in vstavov, toliko podpornic in zavetnih hiš, kjer vživajo pridni in borni učenci posebno pomoč, da ob četrtek in nedeljah počivajo, med letom večkrat in zlasti dva mesca praznujejo, izverstni na koncu očitno pohvalo in darila prejemaajo, — kdo bi se čudil, da mladina tiši v šolo, in da je bilo samo na ljubljanski gimnazii lani 690, letos pa 672 učencev, dasiravno so v Kranji že dva razreda bili pričeli. Kdo bi na vse to ne zdihnil: Zali Bog, da nisim mlad, da ne morem vnovic v šolo, kjer bi toliko dobrega in lepega vžival!

In ako se na vse zadnje pomisli, da nihče ne more z gimnazije na višji učiliše, dokler ni v ostri poskušnji skoraj iz vsih popred imenovanih naukov očitno pokazal, da je zrel in godan, sicer odleti in se more posebej goditi, — kdo bi na vse to ne rekel: Srečna cerkev, srečna država, ki tako zrele ude dobivate za svoje prihodnje služabnike! (Dal. nasled.)

France med cigani.

(Dalje.)

V začetku se razveseli, misleč de so kmetje iz njegove vasi, ki jih je mati poslala ga iskat; kmal pa zopet misli, de so morebiti tolovaji ali cigani, kakoršne so včasih v tem logu vidili, ter grozovite prigodbe od njih pripovedovali. Zdaj ne vé, ali bi se jim pokazal, ali bi se jim skrival. Kmal si je čisto svest, kaj de je, ker glasi so robati, in govor od strašnih reči. Kmal razloči tudi podobo možakov, ki se mu bližajo; bili so zaviti v dolge plajše in so imeli orožje. Taki niso bili kmetje iz njegove vasi. Ravno pravi eden drugimu: Rečem ti, de bi bilo bolje ko bi mu jo bil pritisknil, de bi bil omolknil na večno. Drugi odgovori: Jest morim, kadar je treba, zdaj se mi pa ni zdelo potrebno. Molči mi, zarenči prvi; tvoja mehkoserčnost in

pa nič! Kaj pa bo, ako nas fant izdà, in jo za nami navihajo? Saj veš, de bojo ob kratkim z nami obdelali; ali nas bojo postrelili, ali pa, kakor pravijo, pravici izročili. Naj se zgodi to ali uno, ne bomo si na mah postlali. Ali ni ves naš rod preklican? Ali nas nimajo za smeti in gnoj, za divje zveri? No bodi mi tiho in pri miru, pravi drugi, zdi se mi, de je tam izpod drevesa nekaj skočilo pod germ.

Meni se tudi kaj taciga zdi, pravi prvi, morebiti je serna, ali pa druga zver. To bi nam pač dobro postreglo, debela divja pečenka bi nam ponoči pri ognji kaj teknila, kajti, tovarš povém ti, de moj trehuh že zlo ropoče; nisim še grizljeja vžil od včeraj, kar smo rudečiga petelina na uno vas spustili.

Luna je že višej priplavala, in bolj in bolj obseva tamni log.

Ako se ne motim, pravi prvi, vidim, de se tamle v germovji veje majó, berž ko ne, se je zver ob germ osmuknila, kjer je skrita. Čaj, bom od bliz pogledal, ti pa pušo pripravi, de mu boš dal eno v kožuh, ako bo hotlo uiti; jest se bom pa tudi na strel pripravil.

Petelinca zarožljata pri napenjanji pušk in zaropčeta Francetu po ušesih kot smertno gricanje; ker lahko je razumel vsako besedo, če sta tudi možaka tiho govorila; blizo namreč sta že bila.

Že se zopet zasliši strašen krik sove po gojzdu, če tudi od daleč, pa vendar močan. Francetu se zdi, de sova njemu mertvaško pesem poje. Ves se strese, s tem pa ravno veje germa maje, pod katerim skrit tiči.

Gotovo je, posepta drugi možak pervimu, de mora tam nekaj živiga biti, dobro sim vidil, de se je germ pomajal. Res, res, je že taka, že vidim neko tamno podobo tam le skup zgrudeno. Res je, tudi jest jo vidim, pravi drugi; no zerna moje puške naj bojo preiskale kožuh te pobobe. —

Napne, pa pomeri.

France je res v smertni nevarnosti, pa še ne vedoč, ker poslednjih besedi ni mogel razumeti, le šepitanje možakov se slišal in jih tudi dobro vidi. Ko pa zagleda, de je puša va-nj namerjena, se strahu ne more več premagati, zavpije torej: „Prosim, prosim, nikar mi nič ne storita, prosim vaji, za Božjo voljo!“

Zdaj zleze izpod germa in na plano stopi. Že sta divja moža pri njem. „De bi te strela!“ zakolne eden, „to je človek, eden od tiste nesrečne zalege, katero bi rad kar vso pokončal! Smerkovec, kako si tu sem prišel, to ni po pravici; kako si se ponoči v ta gojz pritepel? oho, ti nas hočeš oprezovati? Ti si mislil našo pot oslediti, de bi po tem za nami nažgali, nas pograbili, eniga za drugim tu po drevji poobesili. Čakaj, to boš pa plačal!“ Divjaški mož vzdigne roko, de bi ga čez glavo vdaril.

France pade na kolena, povzdigne roke ter prosi: „Prosim, prosim vaji, nikar meni ubogimu dečku ne storita žaliga! V gojzdu sim se zgubil in ne morem pota ven najti, de bi k materi dām prišel. Oh usmilita se me no!“ Kako se zná smerkolni lagati, zagerči robati mož, ali naji hočeš preslepiti, de se tak smerkovec v tem času v gojzd poda in tam zgubi?

„Po ptičje gnjezdo sim prišel in sim v gojzdu zašel,“ pravi France jokajoč, in ves se trese.

Glej, kako lažeš, kje imaš ptičje gnjezdo? Zdaj še le France zapazi, de je zgubil kapo in ptičke. Berž se pa spomni, de jih je malo popred še imel in jih je morebiti tam v germu popustil, zgolj strahu na-nje pozabil. To pové možakama in eden mu požuga: „Prav, ako ne najdeš ptičjiga gnjezda, bom vedil, de se lažeš, in naglo te bom spravil, ker nevarno bi bilo za našo pot, ako bi nam uhitil, utegnil bi našo sled izdati.“

France gre nazaj v germ iskat ptičjiga gnjezda. Luna se skrije za oblake, ne more v tamnim germu nič najti, če tudi še tako pridno iše in na kraji, kamor se je bil po-

pred stisnil, z roko po tleh taptá. Če bolj iše, bolj ga skerbi, ker mu rezno žuganje divjaškiga moža vedno zvoní po ušesih. „O moj Bog!“ zdi huje sam pri sebi v solzah, „usmili se me in dodeli, de tičke najdem, če ne, me bo mož za lažnika imel in me bo končal. Andrejčku sim se lagal, de ne bom vzel gnjezda, zdaj pa nisim lagal, vendar me za lažnika imata in me hočeta umoriti. O ljubi Bog, le še enkrat mi odpusti in nikoli več se ne bom lagal!“ Ali mi ne boš kmal lés prišel! zakriči dereči glas, — kaj zavoljo tebe bomo čas kratili in sovražnikom v pest prišli, kateri že morebiti za nami leté, nar bolj prav bo, de ti kar vrat zavijem!“ (Dal. nasled.)

Dr. Ignacij Knobleher.

Dr. Klun, prijatelj Knobleherjev, piše v „Wien. Zeit.“ to-le: „Ignacij Knobleher, sin kmečkih staršev, se je rodil 6. julija 1819 v škočijanu v mokronoškem okraji na Dolenskem. Sedem letin je šel v šolo v Kostanjevico, čez leto dni pa v Celje, in iz Celja v Novo mesto, kjer je doveršil 2. in 3. normalni razred in vso gimnazijo. Leta 1837 je prišel v Ljubljano v šolo, ker takrat ni bilo še sedme in osme šole v Novem mestu. Še na gimnaziji je živo želel med nevernike in neznabočce, da bi jim prižigal luč presvete vere. Podal se je torej v ljubljansko bogoslovnico, kjer je bil dve leti in se je vspešno učil inostranih jezikov. Čez dve leti pa, 27. avg. 1841, je zapustil Ljubljano in se podal v Rim. Težko se je ločil od staršev, težko zapustil lepo domovino, al vendar poklic ga je gnal, in v nemali so ga mnogozaslужni znani gosp. fajmošter Zalokar.

7. sept. je prišel v Rim. Mistil in nadjal se je, da ga bojo precej vzeli v propagando, pa so ga odložili za nedoločen čas. Dopustili so mu pa, da je poslušal učenje pri Jezuitih, in v propagandi se učil jezikov. Pa čeravno se mu ni spolnila prva ta nada, vendar ga to ni preplašilo. Ostal je zvest svojemu nagonu. V. č. g. Partel, kterimu je takrat dopisoval, nam sporoča, da se je huda godila Knobleherju za živež v Rimu. Čisto neznan v velicem mestu! kdo bi mu bil torej pomagal? Tako deleč od domovine, se ni nadjal pomoči od nikoder! Globoko iz serca je zdihoval in molil k Bogu: „Gospod, Tvoja volja naj se zgodi!“

Njegova lista iz Rima od 24. nov. 1841 in od 11. febr. nam pričata, kako revno je živel, kako trdno zaupal v Boga, kako neomahljiv je bil v sklepu in živo navdušen za vero in za Boga. „Večkrat“, piše sam, „ves teden, tudi 14 dni nimam nič gorcega v želodcu. Samo vino in kruh vživam; pa zato nisem nič slabši; še živejši sem, kakor sem bil na Kranjskem; v lice sem bolj rudeč, in kakor se mi dozdeva, sem tudi krepkejši mimo prej. Po domovini se mi nič ne toži, kakor drugim, n. pr. severnjakom, kterih se otnost loti večkrat tukaj, da zbolé. Pa če se tudi spominjam mile očetnjave, mi to še dobro dē. krepí serce in lajša žalostno osodo, da laže delam.“ Ko se je na Kranjsko zvedilo, kako strada Knobleher v Rimu, so mu poslali prevzvišeni gospod ljubljanski knez in škof A. A. Wolf precej veliko denarja, pa ne le enkrat, ampak večkrat še pozneje. Tudi duhovni po deželi so skladali za-nj darove, katere mu je prijatelj Partel pošiljal v Rim. Ali denar je dolgo zaostal na pošti, Knobleher je mogel pa prav stradati; še le čez osem mescev ga je dobil. Med tim mu je pomogel prijatelj, kteri ga je priporočil neki danski družini za odgojitelja. S to družino je šel 1842 skozi Florenco, Verono, Česko, Saksonsko, Prusko v Hamburg, in iz Hamburga v Kodanj. Tu je ostal do oktobra, in potlej se je vernil zopet v Rim, kjer so se šole začele. Šel je nazaj skozi Havre, Pariz, Marsilj, Čivitavecchio, in 25. nov. 1842 piše iz Rima: „Zopet sem v ladjestaji, v svetem mestu, kamor sem došel zdrav in vesel, krepkeji, čisto oživiljen, voljniji, da se orožim za veliki hudi boj!“ Zdaj je prejel še le denar, ktere ga so mu bili poslali od

tod pomladi. Leta 1843 so ga vzeli v propagando, kjer je sv. Petra dan naslednje leto slovesno obljubil, da bo pokoren glavarstvu v propagandi; da bo, če bo kje v Evropi misijonaril, vsako leto sporočil propagandi, kako napreduje misijon, če pa kje drugej zunaj Evrope, pa slednje drugo leto. Ko je bil posvečen, piše sam to-le: „2. marca 1845 so me posvetili kardinal Patrizzi, vikar njih Svetosti, v rimski semeniški kapeli subdiakona, — 8. marca diakona v cerkvi sv. Janeza lateranskega, — 9. marca pa mašnika kardinal Franzoni, rimske propagande predstojnik.“ (Konec nasled.)

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Mil. škof bodo mesca kimovca v naslednjih krajih birmali: 7. dan v Šentvidu pri Zatičini; 8. v Trebnju; 9. v Žužemberku; 10. na Kerki.

Iz Ljubljane. Rojstni dan Njih veličanstva svitliga cesarja Franciška Jožefa se je 18. t. m. z neko posebno priserčnostjo obhajal. Ne le de je bilo pri slovesni sv. maši Mil. škofa v stoljni cerkvi zraven častništva čeznavadno veliko vernikov pričujočih, in de je bila za vojaštvo pred kolodvorom posebna vojaška maša, — se je tudi sploh v prebivavstvu razodevalo, de ga neko čeznavadno veselje navdušuje; bila je namreč radost zavoljo srečnega ozdravljenja svitle cesarice Elizabete. Časniki popisujejo, s koliko slavo je bil Dunaj 14. t. m. sprejel svojo svitlo cesarico, ko se je z Njih veličanstvom vred zopet vesela in zdrava povernila v svoje glavno mesto. Tudi predsedništvo c. k. deželne gosposke v Ljubljani je bilo razglasilo po Ljubljani cesarsko veselo novico, de je deželna Mati zopet zdrava na Dunaji in de svitli cesar vsim hvaležnost naznanjajo, kateri se z Njimi vred veselijo ta srečni dan. To veselje tedaj se je 18. t. m. strinjalo s cesarjevim rojstvom. Bog nam ohrani Nji veličanstvi še mnogo let v prid vere, cesarstva, narodov in narodovnost!

Se en spominik čast. gosp. Jurju Grabnarju. „Zgodnja Danica“ mile spominke donaša ranjčimu gospodu Jurju Grabnarju. Pač je ranjki res nepozabljiv vsakimu, kateri ga je res poznal, al srečo imel, žnjim kaj časa skupej živeti. Tudi jest bi lahko ktero od njega povedal, ker sim žnjim blizo 4 leta v Kranji skupej živel, kjer je bil moj naslednik pri šolah. Spoznal sim ga v tim času kakor moža vterjene učenosti v bogoslovji, in vsestranske vednosti, resnične in res spodbudne pobožnosti, dobriga duhovniga pastirja, in resničniga prijatla. Ljubil je zares snago v cerkvi, in lepoto hiše Božje. Čeravno je bil v življenji s prijatli včasih kakor ojstra pila, mu vender tega nihče zameriti ni mogel, ker je njegova beseda prišla iz globociga prepričanja, in ker je njegov bistri od skušnje izurjeni um vidil marsikaj, kar drugi vidil ni. Koljkokrat smo trije duhovni prijatli se prav dobro vdarili, kako tvarino pretresovaje, pa precej potem smo k forte-piani stopili in ktero zapeli, de je bilo veselje. G. Grabnar je bil blaga duša, dobrotljiviga serca; ta slovez gre povsod za njim, kjer je bil; kar je imel, je imel več za druge siromake, kot zase. Ne morem se zderžati, de bi tega z enim njegovih letašnjih dobrih del ne poterdil, ranjčimu v zasluženost hvalo pred Bogom in pred ljudmi. „Zgodnja Danica“ je bila letas v 12. listu 20. maliga travna naznanila pogoriše pri sv. Križu poleg Kostanjevice. List je bil namesti v veliko nedeljo že veliko saboto izdan, in g. Grabnar je bil prvi, kateri se je vsedil in mi 10 gold. za križevske pogorelce z naslednjim listikom poslal:

Ljubi prijatelj!

Kako grozna reč je ogenj, zlasti po revnih krajih dolenske strani, vém iz znanja in lastne skušnje. — Hvala Bogu, de o tacih priložnostih še večji nesreče ni! — Rad

bi pomagal, ali moje premoženje ne pripusti! — Teh deset goldinarjev sam razdeli, kakor previdiš! — Tvoj zvesti prijatelj
Juri Grabnar, m. p.

V Ljubljani, veliko saboto 1862.

Hvala mertvih nič več ne more nečimernih storiti, živim je pa v spodbudo. Solze so me polile, ko sim njegovo naglo smert zvedil, al to so bile le mile solze prijatla za prijatlam, v resnici žalostin pa nisim mogel biti, rekel sim precej: Ranjki je bil pripravljen. Saj je bilo celo njegovo življenje pripravljeno za večno neumerjočnost v obljubljeni deželi, kamor je njegovo oko vedno gledalo, kamor je njegova ljubezin plamenela, kamor je hrepenelo njegovo serce. Blagor mu, v Gospodu je zaspal, s katerim je bil vedno sklenjen, zdaj počiva od svojiga truda, njegove dela so za njim šle, in gotovo so tolikanj usmiljenimu usmiljenje pridobile.

J. K.

Spisano 11. vel. serpana 1862.

Dopis. — (Dogodbe iz domačega življenja v dobrovoljno premišljevanje.) Desiravno neskončna Božja modrost in pravičnost vodi osodo vesoljnega svetá kakor tudi slehernega posameznega človeka, so vender njene pota nam kratkovidnim ljudem neznane, ali v življenji nekterega človeka se pa te pota prav očitno pokažejo, kakor nam skazuje naslednja povest.

Kajzar Grega na T...skim je vzel zeta v svojo hišo, ter mu prepisal svojo hišo in posest, desiravno je imel dva verla sinova. Storil je pa to oče Grega iz dobičkarije, prinesel mu je namreč zet Juri kakih 200 gold. d. Zeta Jurija pa napade pred 3 leti huda bolezen, noge so mu ohromele, tako de je mogel revež po berglah hoditi in od leta je zmiram v postelji ležal. Ozdraviti ga ni nihče mogel, tudi v ljubljanski bolnišnici mu niso mogli nič pomagati.

Njegova žena, kakor tudi stara dva, so se bolnika popolnoma naveličali, ter mu smert od Boga prosili. Ali Božja previdnost je to vse drugač obrnila, vsi trije so namreč prej umerli kot ta bolnik.

Pride letošnja spomlad in z njo huda vročinska bolezen v T...ski fari. Narpoprej zbolí oče Grega in umerje. Ostali ženski ste očitno godernjale, zakaj de je Bog starega očeta, ki so bili še zadosti terdni, iz sveta poklical, bolnega nadložnika jima pa pustil. Ali v kratkem zbolite mati in hči ter umerjete v dveh dneh ena za drugo. Vsi 3 so tedej že v črni zemlji; ubogi hromec, kteremu so smert želeli, pa vender še nekoliko časa živi, dokler tudi dva mesca pozneje ne umerje.

Starši sin, ki je na Koroškem služil, in si že zavoljo svoje pridnosti nekoliko denarjev prihranil, prevzame sedaj kajžo, ktere mu rajni oče ni hotel izročiti.

Sodbo si je sicer Bog sebi prihranil, srečen pa je tisti človek, kateri na tem svetu pokoro za svoje grehe stori; zgodba te družine pa zadosti glasno uči, de se krivica sama tepe, in de revni človek naj nikar drugemu smerti ne želi, ker tudi terdni in zdravi človek ni pisma od Boga prejel, de bo delj živel, kakor bolni nadložnik.

Krivica staršev nad otroci se pa skor ravno tako mušuje, kakor krivica otrok nad starši. Ravno tisti Bog, ki je rekel: Spoštuj starše, ... je rekel tudi: Starši ne dražite po nepotrebnem svojih otrok. Mislim pa tukaj na tiste starše, kateri iz gerde skoposti brez pametnega vzroka branijo otrokom v zakon stopiti, pozabivši na svoje mlade leta, in kateri ne morejo viditi, de bi z njih blagom in premoženjem kdo drugi gospodaril, dokler so še oni živi. Starši, ki tako ravnaajo, zgubijo ljubezen in spoštovanje pri svojih otrocih, pa so tudi marsikterih nerodnost in pregreh krivi. Pripovedovali so mi rajna mati, da je bila v vasi C... premožna kmetica, ki je imela lastnega sina, pa mu je večkrat rekla, de z nevesto ne bote nikdar skupej jedli. Kaj se zgodi? Sin se odpelje po nevestino skrinjo in blago; staro mater doma pa močno glava zaboli,

in preden z nevestino skrinjo domú pridejo, so že položili mater na mrtvaško klop.

Prosim pa, naj nihče mojih beséd krivo ne umeva, in naj nikar ne misli, da zagovarjam nevbogljive in nepokorne otroke, ker žalostna resnica je, da so otroci malokdaj staršem hvaležni, in da otroci četrto zapoved velikovečkrat prelomijo, kakor pa starši. So pa tudi včasih tako sitni stari, da jim ni nobena reč všeč, in od mladih gospodarjev več tirjajo, kot jim v resnici dati zamorejo. Omenila je „Danica“ pred nekimi leti od neke stare matere, ktera je svojega sina hudo toževala, desiravno ni bila v potrebi in da jo je na potu od kantonske gosposke proti domu smertna nesreča zadela.

Sodbe tukej sklepati ne smemo, prigodbe pa si obrnimo v poduk, ker pod solncem se nič ne zgodi, kar bi Bog ne pripustil.

Iz Moravskega. M. Ch. Iz Rima nam pišejo, da mislijo kovati svetinjo v spomin mnogih darov, ki jih verni sv. Očetu pošiljajo; podoba kaže perve kristjane, ki klečijo pred sv. Petram, in mu svoje darove darujejo. Spodej se bere: „Antiqua pietas renovatur“ (nekdanja milosrčnost se ponavlja), in okrog: „Petri inopiam christiani etipe sustentant“ (kristjani pomagajo Petru ubožnemu). Na drugi strani se nahaja dobro zadeta podoba sv. Očeta z napisom: „Pius IX. Pont. Max. A. XVII.“ Znani malar Podesti mala v dvorani prečistega spočetja (sala della immacolata concezzione) versko resnico, ktero so sv. Oče Pij IX. l. 1854 slovesno vsemu svetu razglasili. V starodavni cerkvi sv. Klemenisa iščejo ostankov sv. Cirila, našega deželnega patrona; če jih kaj najdejo, jih dobijo Olomuški veliki škof, kar so jim sv. Oče že obljubili. — V Bernu so pred kratkim v cerkvi sv. Mihela dobili češkega pridigarja, da bi silni potrebi ondašnjega češkega ljudstva vsaj nekoliko vstregel, ker tako daleč je prišlo s poglavitnim mestom Moravskega — ki ima dve tretjini prebivalcev Slovanov, — da so mogli „lovanskega misijonarja“ tje poslati! Tanta facta loquuntur. — V god Marijuega vnebovzetja bode mnogoštevilna procesija iz dekanije Kloboček svoj shod na Velehradu praznovala, ker ta procesija je navadno vsako leto naj številniši; vodil jo bode tudi letos občesposstovani dekan gosp. Juri Verba. — Ciril-Metodova dedšina bode kmalo svojim udom razposlala dvoje knjig za l. 1863, namreč priljubljeno koledro „Moravan“, in življenje sv. Avguština. Z Bogom!

Kje je steber naše narodnosti? Slovenske narodovne prizadevanja imajo ta lepi značaj, da z Bogom delajo. Tega nam je priča n. pr. prelepi Umekov govor pri deljenji šolskih daril, ki ga je domoljubni učenec sam izdelal; tega nam je priča mariborska čitavnična beseda, ki se ni le z Božjo službo začela, temuč se je tudi v govorih slišala hvala Božja in zaupanje v pomoč Najvišjega; tega nam priča slovenski časniki, ki se ne vojskujejo zoper svojo lastno mater, katoliško Cerkev, kakor nar. veti del časnikov družih narodov; tega nam je priča slovensko slovstvo, ki se čezdalje bolj emancipira ter eprostuje tujiga duha, tistiga duha, ki le v mesenih berklarijah svojiga raja išče. — in mora se reči, da je že nekaj let čezdalje bolj snažno naše slovstvo, kakor je sploh sramožljiva modrica slovenska in značaj slovenski. Hvala krivoverstva in njegovo repenčenje se nahaja le k večjemu v kakim nemškem „produktu“ od tujih ali potujčenih „karakterjev.“ Ravno zavoljo tega katoliškiga značaja našiga slovstva mu smemo pa tudi blagoslov prerokovati, kakoršniga že zdaj nad njim prav očitno vidimo. Ali ni skorej očitno čudež, kolikor smo v tako kratkim času s slovensino naprej prišli?

Tudi marsikter radikalen glas sem ter tje spoznava resnico, da steber in podslomba narodnosti je le v Cerkvi. Poljski časnik „Nadwislanin“, ki je mende dosihmal precej na rovarsko stran omahoval, je zastran spoznave Italije od rusovske strani posebniga spomina vredne besede izustil. Piše namreč:

„Po keršanstvu je Poljska velikost dosegla, na keršanstvo je postavljeno vse njeno narodovno razpletanje, in le s cerkveniga staniša se zamorejo velikanske djanja naših prednikov vredno ceniti. Kakor ne moremo paganske Poljske staviti nad keršansko, in telesa ne nad dušo, tako tudi ne moremo državnih korist italskih devati nad svetno samosvojnost (neodvisnost) sv. stola. In tista Italija, za ktero smo imeli toliko sočutja, kako nevredno se je obnašala v oziru Rusije do nas! Nar boljši je torej, da s Cerkvijo deržimo, zvesti zgodovinskimi izročilam. Z njeno pomočjo bomo razkolništvo premagali . . . in prihodnost naše narodovnosti vterdili. Cerkev je naša močna terdnjava: ona nas varuje ponemčenja v veliki vojvodini Poznanski, ona je od Krakoviga do Vilne varno pribežališe naših narodovnih spominkov; v nji se je začelo sedanje buđenje narodovnosti. Ako je pa Cerkev naša moč in naša naj zanesljiviši zaveznica, kako bi zamogli kdaj v njeno oslavljenje privoliti?“

Iz taciga spoznanja, ki je morebiti za marsiktere naših bratov že nekoliko pozno, se moremo tudi mi Slovenci kaj učiti, ki smo še koli na pravi poti. Bog nas na nji ohrani!

SOLZICA

nepozabljivemu bivšemu součencu

OŽBALD-U TURK-U.

Učil se je letos nekoliko časa na Dunaji modroslovja, bolezni ga sili, doma v Šent-Vidu pod Ljubljano pokoja iskati, dobil ga je v hladni zemlji 3. avgusta 1862.

R. I. P.!

Prašam starše, kje je sinek vaš?

Vas tovarše, kje je bratec naš?

V solzah grob mi kažejo,

Ga truhnobi dali smo.

Zato tekó grenke solzé,

Zato žaluje nam sercé.

Beč trinoški, kje je bratec moj? —

Bledi smerti dal si ga v povoj!

Lic rudečih gre od nas,

Tvoj vmori nemil' ga mraz. —

Končal telo si, duše ne;

Zato blagrujem bratec te.

Že krepost ti venec vije tam,

Vedno v sercu boš tovaršem nam.

Srečno dokončal si tek.

Blagor tebi v vekov vek!

Okó odjenja naj solzet',

Sercé miruje naj le spet!

M. L.

Razgled po keršanskim svetu.

Na Prusovskim je čez tretjina prebivalcev katoličanov in imajo s protestanti enake pravice — na papirji. Na 6 prusovskih vseučiliših bi moglo med 202 učenikama kacih 60—70 katoličanov biti, je jih pa 17; med 82 izrednimi učeniki je le 8, med 139 privatnimi le 13 katoličanov. Med vsimi ministri od leta 1815 do 1848 je bil le en sam katoličan. Renska okrajina je imela od svojiga pripada k Prusii 9 vikših predsednikov, in ne eden ni bil katoličan. V vsim Prusovskim je od l. 1815 do zdaj le samo g. pl. Duesberg katoličan; izmed vsih državnih predsednikov po vsim Pruskim sta bila od l. 1815 do zdaj le 2 katoličana. Enako je pri drugim vradnijstvu. Pri vsim tem pa se le govori od enacih pravic, „Parität“ (Münch. Sonntbl.) — Vender je pa le tolikanj priljubljeno tudi mnogim Avstrijanam prusovsko šolstvo, prusovsko učilstvo, kakor de bi bilo domače vse preveč bébasto! Pa kaj čemo? Sej tudi prusovska parität čez mejo sili. Samo takrat se ti potrežni sosodje tiho za plotam tišijo, kadar ima Avstrija s

sovražniki opraviti, in ni jih v pomoč, če se pošteni sosedi tudi cele dežele ugrabijo.

Pij IX. Kteri poprejšnjih papežev je v poslednjih stoletjih veliko svetnikom naj vikši čast na zemlji skazal? Kteri je Božjo Mater z enako slavo obdal? Svet se na njegovo besedo napolnuje s prezalimi spominki v čast Marije Device. Pij IX. vidi tri družbe za vedno česenje sv. Rešnjiga Tele-a vstati in se naglo razširjati... Prijatle Kristusove na zemlji, prave katoličane, je Pij močno zedinil. Naj veči del škofij je vravnal, nove duhovske vladije (hierarhije) vstanovil in vsim narodom kardinale dal ter v Rimu razne narodovne življe srečno zedinil. Trikrat je poslal katoliški svet v pismih svoje misli in čutila v Rim: ko je bil Pij begoč v Gaeti, zastran razglašena čistiga spočetja, in po piemonskim deželskim ropu. Dvakrat je vidil Pij velik del škofov okrog sebe: 8. grud. 1854, in 2. rožn. 1862, — zbirališi, kakoršnih svet ni več vidil, odkar je bil trienški zbor. Mladenčji iz vsih narodov so pritekli, za pravice sv. Očeta se vojskovat; denarec sv. Petra daje naj ubožnišimu priložnost, mili dar podeliti sv. Očetu in z ubožnim darom vred svoje serce v Rim poslati. Pij je blagoslovil družbe za spreobrnjenje Izraela; za povračevanje razkolnikov (ločencov) je storil, kolikor koli je premogel; po deželah narodov, ki so iz Cerkve izločeni, je zopet postavil duhovske vladije in misijone za nevernike v Afriki, Azii in na otočji (v Avstralii) vravnal in povzdignil, kolikor je bilo moč... Pij je veliki mučenik 19. stoletja... On je vidil trone padati, vladarje bežati, cerkve siroteti, kardinale po ječah sedeti. Naj britkejši nehvaležnost nekiga ljudstva mu je serce ranila, kervava morija mu prijatla ugrabila, izdajstvo taci, ki jih je ljubil, mu serce užalilo. Biser za biseram se terga z njegove krone, sila, potuha, obrekovanje, zasramovanje in laž se v to obrača. Pij terpi, odpuša in moli v nadzemeljskim pokoju in vdanosti. Molitev in marterstvo pa mu je povečevalo obličje kakor svetniku. Simon umerje, ali Peter je većin, ker sedež papeštva je v nebesih. Kar koli tudi v prihodnje počno izdajavci križa in bogotajski duhovi, kar koli si izmisli politika brezbožnih v pogin papeštva: prijatli Kristusovi so pripravljeni. O velikim binkoštnim prazniku so si v pričo sv. Očeta na grobč marternikov in pri nogah Križaniga roke podali k skupnimu boju in neprelomljivi zvestobi... Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat! Kristus premaga, Kristus kraljuje, Kristus gospoduje! („Das Pfingstfest in Rom 1862 od And. Niedermayer-a; Freiburg.“)

Laško. Zastran Laškiga kaj gotoviga pisati, bi bila težka naloga, ker so si deržavne, Garibaldove in druge naznanila naskrižne. Torinski časniki zmiraj naznanujejo: Garibaldi se je umaknil in garibaldovci se razhajajo. „Campana“, Garibaldov list, pa vpije: „Vedó naj vsi Italijani in Evropa vsa, de Garibaldi se ne umakne in garibaldovci ga ne zapustijo, in de trume (kraljeve) ga ne bodo preganjale. Garibaldi, pravijo, dela v Sicilii s popolno varnostjo in deli svoje ljudi v tri trume, pod Menottam, Bentivegnam in svojo lastno; njegovi prijatli pa očitno po Palermi zbirajo denar za Rim in Benedke in za darilo Garibaldu, ter očitno kakor v nagajanje pripravljajo rudeče srajce. Ravno ta čas pa Vespro Siciliano priporoča molčanje drugim časnikom, češ, „kolikor manj se govori, toliko lažje brez zadržka se bo delalo in dalje šlo; ... molčé se zmaga, molčé je Garibaldi z njih 1000 na suho stopil v Marsali, molčé se gre v Rim in Benedke.“ Tedaj po cigansko, po tatinsko, ako se že drugač ne more!

Od druge strani pa briganti (za Franciška II.). Po Sicilii in Napolitanskim jih je vse polno, de je časnike groza o njih pisati. Vse toži, de ni varnosti, in voši, de bi jenjal taki žalostin stan; le vradni časnik v Sicilii molči ter se pečá z lepimi umetnostmi, anekdotami, z novicami iz Turčije in Rusije med dvema ognjema. — Na Napolitanskim našteva Armonia v kratkim odstavku 18 verstic eniga

samiga lista nar manj 12 bitev med Piemoncanci in briganti. V Campomaggiore so briganti poderli postavi (podobi) Viktor-Emanvelovo in Garibaldovo, in množijo se tako, de so posestniki v okrajinah okrog Neapeljna mogli vse svoje posestva zapustiti in v mesta pribežati.

Kar se jih v taci strasnih britkostih premalo pomori, jih pa še Sardinci postreljajo. 3. t. m. zadene vojna v okrožji Filetto na kmeta, ki je bil petelinčka zgubil, in vstrelé ga brez usmiljenja in vzroka, piše „Difensore Catolico.“ Celo ubog osel je mogel 2. t. m. Sardinam svoje življenje dati. Po polnoči gre namreč dolgouh s senam obložen proti Orsonji (Orsogna), in nekaj zadej žena enako obložena. Straža vpije „kdo je?“ in ko magarec na tretje vprašanje le molči, je padel vstreljen osel brigant!

Povračanje razkolnikov. Pred nekimi leti se v Carigradu vseli katol. misijonar O. Maragon, ter prične delo, čigar sadú se takrat ponižni mašnik gotovo ni nadjal. Maragon je pričel verski nauk za razkolniške greke. Kmali je z učenci obdan; nekteri se želijo izučiti za duhovne; nektore mlade deklice prosijo dobrote, de naj bi smele živeti ko katoliške redovnice. Misijonar prodá nato svoje srednje posestvo in si kupi v stranskim mestnim delu tri hišice ali kočice, v katerih napravi, kolikor nar bolje more: 1. šolo za dečke, ki jo je sam opravljal; 2. šolo za deklice, ki jo vravnava spreobrnjene greške nune; 3. nekako izgledno šolo, v kateri se mladi moški pripravljajo za duhovstvo, ali pa za učenstvo. Po 4 stene, nekteri stoli, mize in plevnice so bile naprava v tih učilnicah. Ob čem je živel ta mila občina? Bog sam vé. Pred 6 mesci se je razglasilo spreobrnjenje razkolniškiga vikšiga škofa iz Drame. Po spreobrnjenji je bil obdan ko vikši pastir z malo katoliško občino O. Maragona. Tako je ubožin, ponižin misijonar čisto natihamo vložil podstavo k greški zedinjeni cerkvi, to je, k zedinjenju, ki je bilo od Focijeviga razterganja zmiraj zazeleno, in za kakoršno se je toliko učenih in slovečih mož trudilo. Dekliška šola je mesca sušca štela 30 deklic, vse iz ravno k nam prestopivših deržin; deška šola pa 15 učencov. „Ko bi le imeli že enkrat 300 učencov“, piše O. Maragon. „Ali Bogu bodi milo, de jih veliko zadržuje revšina, ktere moje serce kliče. Vem pa, de ima naš misijon velik pomen; priča tega so žuganja, s kterimi nas obdajajo. Vsaka naših stopinj se oprézva, pa vsaka stopnja je zmaga. Naša čeda vsak dan raste in v kratkim bomo ss. skrivnosti po naših obredih in v jeziku našiga naroda obhajali. Sv. Oče so dali privoljenje, de naj se spiše narodovni obredovnik (liturgija). Le dveh reči potrebujemo: Molitve in milošnje.“ (Westf. Kirchenbl.)

V Lovanji imajo od 4 lét severno-amerikanski škofje svoj vstav za misijonarje, kteri je izgojil že 17 misijonarjev in ima sedanjo dobo 20 rejencov.

Verovitiška županija je po zgledu „križevačke“ sklenila, svitliga cesarja prositi, de naj bi se na Jutru druga politika poprijela, to je, v prid ondotniga kersanskiga prebivavstva. Nasvetovavec Anton Stojanović pravi: „Pre-svitla avstrijska cesarska hiša se po pravici od starodavnih časov do dne današnjiga imenuje katoliška vladarska rodovina. V avstrijski deržavi je većina prebivavstva Slovanov, ki imajo do svojih zatiranih bratov odkritoserčno nagnjenje in ljubezen, in z britkim milvanjem vidijo, de se avstrijska vlada na Jutru nagiba k zapeljivi angleški politiki. Pri tej politiki pokojniga kneza Meternich-a se je dotle dognalo, de je bilo ime „Avstrija“ na Jutru le od turkov blagrovano, in ne od kristjanov. Tudi tisti narodi, ktere je staro zročilo in narava zvezala z Avstrijo, sedanjo dobo od nje nič dobrija ne pričakujejo, in išejo torej, enako z enakim povračevati. Če to škodo zastonj iskana ljubezen Nemčije zamore nadomestiti, naj sodi, kdor je zmožin soditi; mi pa derznemo nad tem svoj dvom izreči.“ (Volksfrd.)

Zmés.

Ta čas, ko se razbojniki pripravljajo še Rim ugrabiti, se pa škofje čezdalje tesneje sklepajo s sv. Očetam. „Gior-nale di Roma“ pravi, de jih je že veliko sto, ki so iz dežel, od kodar niso smeli v Rim, papežu pisma poslali, de so edinih misel z unimi, ki so o posvečevanju japonskih spričevavcov bili v Rimu pričujoči. — Napoleon III. meni, de je Rim kakor Savoia in Nizza, in šari ondi, kakor v lastni hiši; v Civitavecchii popravlja zavetnik z nekakimi posebnimi deli, ki niso poterjene od papeževe vlade. — V Bolonji so laški osvobodovavci zopet zaperli kapitularniga namestnika, milgsp. Canizi-a; brez kaciga spoštovanja so ga karabinieri gnali v ječo, gerši kot nar hujšiga hudodelnika — o poldan. To je sramota in težko razžaljenje vsega italiskiga ljudstva! Ti osvobodovavci so divji prešiči, ne pa olikani ljudje! — Pravijo, de sv. Oče in kardinal Antonelli ne verjameta v razpor med sardinso vlado in Garibaldam, temveč de je vse le sleparija. Papež so neki rekli: „Nihče naj ne misli, de me kanijo; prav dobro vidim, de le komedijo delajo.“ — Garibaldi upa, de bo vstal punt v Rimu; mi upamo, de tudi zdaj „bo poželenje grešnikov uničeno,“ pravi Armonia. — Portugeška liberalna vlada je pred nekaj časam zbornici predlog storila, de naj bi se usmiljene sestre pregnale iz dežele. Ta naj krivičnisi postava je zbudila nar bolj živo nejevoljo po vsim Portugalskim. Orjašk upor se je osnoval v Lizaboni zoper tako trinoštvo, ki ga le freimavrarstvo in nekaj njegoviga semena podpira, in pisma tega upora so se razposlale po vsem kraljestvu ter se napolnile z neštevilnimi podpisi. Pismo vse s številkami dokazuje vladi, kako so ne le katoliške, ampak tudi nekatoliške dežele vse drugači liberalne, kakor pa portugeška freimavrarska vlada. Omenja pred vsimi protestansko Anglijo, in skazuje, de v sami škofii vestmünsterski v Londonu je 10 moških in 24 ženskih samostanov, in zato nikoli ni bilo nar manjšiga razpora med njimi in med vlado itd. Tudi marsikteri avstrijski hinavci in čertivci usmiljene ljubezni bi se lahko iz tega kaj učili. — Potepinski list „Kikeriki“ je za svoje brezbožno gobeždanje zoper duhovstvo 6. t. m. dobil nekoliko po kljunu; njegov vrednik je namreč obsojen na 4 tedne v terdo ječo. Neki dunajsk časnik pravi, de le nekoliko olikani, tudi liberalne strani, so svojo sodbo čez Kikerikita že davno izrekli, in de je ta list bil namerjen na pohujšanje (škandal) in od pohujšanja je živel. Izvolil si je „Kirchenbuben, Klingelbeutelmänner, Wachter, Messner, Priester und Bischöfe,“ de s svojo hudovoljnostjo na nje kleplje, kakor ima še sem ter tje marsiktere bratce. — Pri obravnavi je moglo — kaj pa de — tudi pričujoče občinstvo svojo kulturo razodeti ter je zoper predsednikov opomin v prid „olikaniga“ Kikerikita hrumelo, „verstärkte Heiterkeit“, in „noch nie gehörten Beifall“ skazovalo. Dober ték taki estetiki! — Na Japonskim se razodeva posebno gibanje v prid katoliške vere. Je mende previdnost Božja nalaš to dopustila ravno ob času, ko so bili japonski mučenci očitno v sveti Cerkvi poslavljeni. Desiravno je namreč keršanstvo ondi preklicano, je vender v kratkim do 10.000 ljudi z vsih stanov, celo neverskih duhovnov želje razodelo, se v keršanski veri dati podučevati. Vlada je dala kakih 50 zapreti in z vso ojstrostjo je mogel francoski poslanec na noge stopiti, de jih niso k smerti obsodili. — V Šikagi (Chicago) v sev. Ameriki je 18. maja v katoliško Cerkev prestopil luternec, neki bogoslovec iz Švedskiga. — Amerikanske vlade začenjajo tudi katoliške dobrotne naprave podpirati, kar poprej ni bilo. Starašinstvo v Kalifornii je dovolilo eni katoliški sirotišnici 5000, dvema pa po 1000 dolarjev; in sestram dobriga Pastirja 5000 dolarjev. (Na Dunaji so drugi možje; Kikerikitovci redovnih sester celo pri

sodnijski obravnavi niso mogli pri miru pustiti, kajti so „olikani.“) — Protestanski vojni duhovni južnih ameriškiskih držav so tirjali višji plačo mem katoliških, češ de imajo deržino prerediti. „Kongres“ pa jim je prošnjo odrekal, ker njih služba kratko in malo ni več vredna kot katoliških. — Unterscholzer, parski mehanikar, pravijo, je znašel ferčavno napravo, s katero zamore ferčati nakviško, kolikor mu je drago, zaviti kamor hoče, se kviško vzdržati, kolikor mu je ljubo, in v nižavo spustiti se, kadar mu je všeč.

Roža.

Lej, razvila roža cvetje je veselo,
Nježno povzdiguje v zrak glavo,
Kar je kolj cvetic po logu ožvelo,
Mi nobena ne cvetě tako.

Vendar roži krasni je osoda zlobna,
Dolgo ji živeti ne pusti;
Le prerada vterga roka je hudobna,
Lepo cvetje žalostno zveni.

* * *

Duša mlada ti enako se razcveta,
Up njen sladki veseli v serec,
Saj že zgodaj lepih čednost sad obeta;
Zapeljivost še za njo ne vé.

Zalo se razgrinjajo krasote njene,
Če pusti jo v rajskim miru svet,
Če pa znani on se ž njo — oh! hitro zvēne,
Žalostno oblěta bledi cvet. Fr. Levec.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Gosp. Ant. Jerzinovič, nasamni kaplan v Postenji, je 7. t. m. umrl. R. I. P.! — Farna namestnija v Borovnicah je 11. t. m. razpisana, ker se v. č. gosp. Jan. Skubic v pokoj podá.

Dobrotni darovi.

Za Bolgare g. A. P. 1 vel. tolar; g. M. 1 gold.; neka oseba 1 gold.

Za sv. Očeta: Neimenovan 2 vel. tolarja.

Za afrik. misijon: G. Sm. 2 gold.; g. A. P. 1 m. tol., t. j., 1 gold. st. dn. Za odkupovanje zamorcov z Bukovšice 5 gold.

Pogovori z gg. dopisovavci.

G. — dn.: Ne na Kranjskim, ampak na Teržaškim ga išite. Spis prav po godi. — G. Fr. Chm. v God.: Smo Vam odpisali in upamo, de ste list prejeli. — G. M. T.: Vaša misel zastran izkoreninovanja germanizmov v vsakdanjih molitvah je dobra; mogel bi pa spis biti za natis nekoliko bolj temeljit. Kar zastran čast in čest pravite, je resnica v ravno nasprotnim, namreč: čast je po starim pars, in čest = honor; češčen ali česen pa prelepa slovenska beseda, prav primerna tudi v pozdravih, kakor „češena Marija.“ Bodimo torej veseli, de jo imamo in nikar je ne preganjajmo. — „Gnada“ in „žegnan“ ste obé močno vkoreninjeni tujki (ako nečemo kje „gnade“ z „giniti“ v zvezo spraviti), ki se bodete sčasoma po večji olik domačim čezdalje bolj umikale; na mah pa se to ne dá. — G. J. V.: Zastran natisa smo odgovorili v pismu. — G. J. St.: Tudi mi smo prejeli list in odp. za Vas iz sv. z. od g. Ch., kar Vam bomo s priliko zročili.